

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ.

Μαρία Κορκίδη , Δημοτική Βιβλιοθήκη Κερατσινίου

Η βιβλιοθήκη σήμερα δεν είναι το προνόμιο λίγων ανθρώπων όπως τότε που στεγάζονταν σε ναούς και παλάτια και τα βιβλία ήταν δεμένα στα ράφια για να μη μπορεί να τα απομακρύνει κανείς. Δεν είναι αποθήκες βιβλίων, ούτε κενotáφιο σοφών ανθρώπων περασμένων γενεών.

Σύμφωνα με το μανιφέστο της Unesco το 1994, για τις δημοτικές βιβλιοθήκες, η δημοτική βιβλιοθήκη είναι το τοπικό κέντρο πληροφόρησης, που θέτει στη διάθεση του κοινού κάθε είδους γνώση και πληροφόρηση. Είναι ένα ζωντανός οργανισμός που βρίσκεται σε συνεχή εξέλιξη και προορισμό, τροφοδοτώντας όλο τον πληθυσμό της χώρας με πνευματική τροφή.

Είναι η τοπική πύλη που οδηγεί στη γνώση, παρέχει τις βασικές προϋποθέσεις για την δια βίου εκπαίδευση, την ανεξάρτητη λήψη αποφάσεων και την πολιτιστική εξέλιξη του ατόμου και κοινωνικών ομάδων.

Η βιβλιοθήκη λειτουργεί σα μορφωτικό, πνευματικό, εκπολιτιστικό και ψυχαγωγικό κέντρο. Με το να θέτει το πλούσιο υλικό της και τις υπηρεσίες τη δωρεάν στη διάθεση του κάθε πολίτη, τον βοηθά αν συμμετέχει ισότιμα στο δικαίωμα της μόρφωσης, της πληροφόρησης, και της αισθητικής καλλιέργειας.

Μπορεί έτσι πράγματι να καταστεί τα τοπικό κέντρο της παιδείας, του πολιτισμού και της ανύψωσης του πνευματικού επιπέδου της κοινωνίας γενικότερα.

Η λαϊκή Βιβλιοθήκη/δημοτική βιβλιοθήκη μπορεί να οριστεί σαν η βιβλιοθήκη που έχει ιδρυθεί και χρηματοδοτηθεί από μία τοπική αρχή (Δήμο ή Κοινότητα) ή σε μερικές περιπτώσεις από ένα κεντρικό κυβερνητικό σώμα, στη διάθεση όλων όσων επιθυμούν να τη χρησιμοποιήσουν χωρίς καμία προκατάληψη ή διάκριση. Οι λαϊκές βιβλιοθήκες διοικητικά διακρίνονται σε δημοτικές και δημόσιες βιβλιοθήκες.

Η λαϊκή βιβλιοθήκη πρέπει να ιδρύεται σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, που έχουν διαμορφωθεί από την Διεθνή Ένωση Βιβλιοθηκών «IFLA». Τα πρότυπα αυτά θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένα στις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας την οποία και εξυπηρετεί. Πιο συγκεκριμένα τα πρότυπα αυτά αφορούν:

- Στην ίδρυση : Η λαϊκή βιβλιοθήκη πρέπει να έχει την μορφή ενός ανεξάρτητου φορέα.
- Στη συλλογή : Το μέγεθος της συλλογής θα πρέπει να είναι ανάλογο με τον πληθυσμό στον οποίο απευθύνεται. Η θεματολογία της συλλογής και ο ρυθμός αύξησης της πρέπει αντιστοιχεί στο μέγεθος του επωφελούμενου πληθυσμού.
- Στο προσωπικό: Ο αριθμός των εργαζομένων απαιτείται να είναι ανάλογος του πληθυσμού, του μέγεθος της συλλογής και των δραστηριοτήτων της βιβλιοθήκης. Κατά κύριο λόγο σε μια δημοτική βιβλιοθήκη είναι αναγκαία η ύπαρξη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού.

- Στην κτιριακή υποδομή : Σε ό,τι αφορά στην κτιριακή υποδομή πρωτεύοντα ρόλο παίζει η επιλογή της τοποθεσίας ώστε να επιτυγχάνεται η ευκολότερη δυνατή πρόσβαση του κοινού.

Ο αριθμός των λαϊκών – δημοτικών βιβλιοθηκών δεν είναι με ακρίβεια καθορισμένος. Πολύ περισσότερο δεν φαίνεται να είναι σαφής η εικόνα για το ποιες βιβλιοθήκες λειτουργούν κάτω από τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις.

Σε μια πρώτη προσπάθεια απογραφής που έγινε από το Ιόνιο Πανεπιστήμιο κατεγράφησαν 1.566 βιβλιοθήκες σ' όλη τη χώρα. Σε αυτές περιλαμβάνονται 962 λαϊκές βιβλιοθήκες εκ των οποίων 43 είναι δημόσιες και 686 είναι δημοτικές και κοινοτικές,

Οι αριθμοί αυτοί όμως μπορεί να οδηγήσουν σε λανθασμένα συμπεράσματα. Σημαντικός αριθμός των βιβλιοθηκών που έχουν καταγραφεί, αποτελεί απλή εικονική πραγματικότητα. Πολλές είναι οι περιπτώσεις βιβλιοθηκών που υπάρχουν κατ' όνομα, όντας ουσιαστικά κάποιο δωμάτιο-αποθήκη με σκονισμένα βιβλία μουσειακής αξίας, χωρίς προσωπικό.

Νομικό καθεστώς δημοτικών βιβλιοθηκών

Σήμερα οι λαϊκές βιβλιοθήκες λειτουργούν στα οργανωτικά πλαίσια ενός Ν.Π.Δ.Δ., μιας δημοτικής επιχείρησης, ως τμήμα του δήμου, ή ως πνευματικό κέντρο. Αντίστοιχα και η διοικητική τους αρχή διαφέρει ανά περίπτωση : Δήμαρχος, Πρόεδρος, Αντιδήμαρχος, Δημοτικός Σύμβουλος κλπ. Η πολυμορφία αυτή έχει άμεση επίδραση στην οργάνωση και λειτουργία των δημοτικών βιβλιοθηκών.

Η λειτουργία τους διέπεται κατά βάση από τις ισχύουσες διατάξεις του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα (Π.Δ. 410/95) και του Κώδικα δημοτικών και κοινοτικών υπαλλήλων (Ν. 1188/81).

Διοικητικά, όπως όλοι οι Ο.Τ.Α., εποπτεύονται από το υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, και ειδικότερα από την Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας Ο.Τ.Α.

Η ίδρυση, συντήρηση και ανάπτυξη μιας δημοτικής βιβλιοθήκης που καλείται, όπως προειπώθηκε, να παίζει έναν πολύ σημαντικό ρόλο στην τοπική κοινωνία, είναι άμεσα εξαρτώμενη από την πολιτική βούληση της εκάστοτε Δημοτικής Αρχής. Μπορεί εύκολα να διαπιστωθεί ότι πίσω από το έργο και τις διακρίσεις ορισμένων δημοτικών βιβλιοθηκών βρίσκεται, εκτός από τη φιλοπονία και το μεράκι των εργαζομένων, και μια δημοτική αρχή πρόθυμη να υιοθετήσει προτάσεις, να ενισχύσει προσπάθειες και να διαθέσει τα αντίστοιχα κονδύλια. Υπάρχουν, ωστόσο, πολλές περιπτώσεις που αυτό δεν συμβαίνει, οπότε κάθε προσπάθεια για εξέλιξη είναι αδύνατη.

Στο σημείο αυτό είναι αναγκαίο να επισημάνουμε μία κυρίαρχη διαφορά που υπάρχει μεταξύ των δημοτικών και των δημόσιων βιβλιοθηκών.

Αν και ουσιαστικά οι δημοτικές βιβλιοθήκες παίζουν τον ίδιο ρόλο με τις δημόσιες, εξυπηρετούν το ίδιο κοινό, εργάζονται για του ίδιους στόχους και αντιμετωπίζουν τα ίδια προβλήματα, εντούτοις δεν απολαμβάνουν τα αντίστοιχα 'προνόμια' των δημόσιων βιβλιοθηκών που λόγω του νομικού και θεσμικού τους πλαισίου και της άμεσης εποπτείας τους από το Υπουργείο Παιδείας, απολαμβάνουν.

Οι δημοτικές βιβλιοθήκες έτσι, παραμένουν μακριά από τα νέα δίκτυα που αναπτύχθηκαν τα τελευταία χρόνια και χρηματοδοτήθηκαν κυρίως από τους πόρους των ΚΠΣ.

Κατ' αυτόν τον τρόπο βλέπουμε τις δημόσιες βιβλιοθήκες να αναπτύσσονται σταθερά, και τις δημοτικές να 'αργοπεθαίνουν' περιμένοντας μάταια, τις περισσότερες φορές, κάποια δημοτική αρχή που θα αποτελεί εξαίρεση στον κανόνα και θα ασχοληθεί με το θέμα βιβλιοθήκη.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Βασικό πρόβλημα που εδώ και χρόνια ταλανίζει τον χώρο των βιβλιοθηκών αποτελεί η επιλογή μη εξειδικευμένου προσωπικού για τη στελέχωση των βιβλιοθηκών. Αλλά και όπου υπάρχει εξειδικευμένο προσωπικό, δεν επαρκεί για τη σωστή λειτουργία τους

Επισημαίνεται ότι στο 61% των δημοτικών Βιβλιοθηκών απασχολείται μόνο ένα άτομο. Επιπλέον, σε βιβλιοθήκες όπου δεν υπάρχει οργανισμός, που να ορίζει ρητά την πρόσληψη εξειδικευμένου προσωπικού, κυριαρχεί η αντίληψη ότι τη δουλειά του βιβλιοθηκονόμου μπορεί να την κάνει οποιοσδήποτε πτυχιούχος ή μη.

Υπάρχει ένας ουσιαστικός παραγκωνισμός των επαγγελματιών βιβλιοθηκονόμων, οι οποίοι μετά από τετραετείς σπουδές εισέρχονται στην αγορά εργασίας χωρίς επαγγελματικά δικαιώματα.

Στον αιώνα της εξειδίκευσης οι βιβλιοθηκονόμοι αντικαθίστανται από θεολόγους, γυμναστές, φιλόλογους κλπ.

Αποτελεί άμεση ανάγκη για την εύρυθμη λειτουργία οποιασδήποτε βιβλιοθήκης η κατοχύρωση των επαγγελματικών δικαιωμάτων των βιβλιοθηκονόμων οι οποίοι είναι οι μόνοι καταρτισμένοι για την οργάνωση και λειτουργία των βιβλιοθηκών και είναι ικανοί να διαχειρίζονται τη γνώση και την πληροφόρηση.

ΟΙ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΓΟΥΤΕΜΒΕΡΓΙΟΥ ΚΑΙ ΒΥΤΕ

Οι δημοτικές βιβλιοθήκες πρέπει να κερδίσουν το στοίχημα με την τεχνολογία και την εξέλιξη.

Η κοινωνία της πληροφορίας χρειάζεται τις βιβλιοθήκες.

Πριν από μερικά χρόνια η βιβλιοθηκονομία θα έφερνε στο μυαλό μας σκονισμένα βιβλία και ανθρώπους-χαρτοπόντικες να αγωνίζονται να τα οργανώσουν.

Η επιστήμη της βιβλιοθηκονομίας έχει παρεξηγηθεί και γενικά αλλά και ειδικά στην Ελλάδα. Ωστόσο σιγά-σιγά, με την έμφαση στη δύναμη της πληροφορίας τα πράγματα αλλάζουν.

Η βιβλιοθηκονομία συμβαδίζει με την πληροφορική και για αυτό πρέπει να αντιμετωπίζεται με ανοιχτό μυαλό. Ανέκαθεν οι βιβλιοθήκες είχαν σχέση στενή με την τεχνολογία, στην αρχή αποτυπωνόταν σε πλάκες, μετά σε πάπυρο, σε χαρτί και τώρα έχει λάβει ψηφιακή μορφή.

Η ουσία της βιβλιοθηκονομίας είναι ο τρόπος αναζήτησης και ανάκτησης της πληροφορίας, είτε είναι τυπωμένη σε χαρτί είτε αποτυπωμένη σε ψηφιακή μορφή.

Ο νέος ρόλος για τις δημοτικές βιβλιοθήκες του σήμερα και του αύριο είναι να αποτελέσουν τον παράγοντα κλειδί στην προώθηση και ολοκλήρωση της Κοινωνίας των Πληροφοριών σε τοπικό επίπεδο.

Η επίτευξη των παραπάνω στόχων μπορεί να πραγματοποιηθεί με την αναβάθμιση υποδομής υλικού και λογισμικού εφαρμογών των δημοτικών βιβλιοθηκών του δικτύου, την στελέχωση και εκπαίδευση ειδικευμένου

προσωπικού, καθώς και τη διαμόρφωση λειτουργικού πλαισίου του δικτύου δημοτικών βιβλιοθηκών.

Πιο συγκεκριμένα οι δημοτικές βιβλιοθήκες σήμερα χρειάζεται να ανταποκριθούν σε μια σειρά από ρόλους. Μερικοί από τους οποίους είναι :

- **Προμηθευτή της πληροφορίας** : Πρόσβαση των χρηστών σε έντυπες και ηλεκτρονικές πηγές που θα καλύψουν τις πληροφοριακές τους ανάγκες.
- **Πύλη στη γνώση** : Πρόσβαση των χρηστών στις λεωφόρους της πληροφορίας μέσω της βιβλιοθήκης.
- **Εκπαιδευτή** : ενημέρωση και εκμάθηση των χρηστών στις νέες βιβλιοθήκες μέσω της βιβλιοθήκης.
- **Οργανωτή της πληροφορίας** : παροχή οργανωμένων τρόπων πρόσβασης στην πληροφορία.
- **Παραγωγού πληροφορίας και εκδότη** : παραγωγή online καταλόγων και πληροφοριακών πηγών για θέματα που αφορούν την τοπική κοινωνία.
- **Σύμβουλου** : συνεργασία με τις δημοτικές αρχές για τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη μιας σειράς πολιτικών που αφορούν την κοινωνία της πληροφορίας στα όρια του δήμου.

Δημοτική Βιβλιοθήκη Κερατσινίου

ΚΕΡΑΤΣΙΝΙ

Πληθυσμός : 100.000

Εκταση : 4 KM²

ΔΗΜΑΡΧΟΣ : ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΑΡΑΦΟΓΛΟΥ

Πρόεδρος Βιβλιοθήκης : ΕΦΗ ΣΑΓΙΑ

Η δημοτική βιβλιοθήκη Κερατσινίου άρχισε να λειτουργεί το 1962 και αποτελεί Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου.

Με στόχο την καλύτερη πρόσβαση των πολιτών στη βιβλιοθήκη έχουν ιδρυθεί παραρτήματα της σε τρία κομβικά για το Δήμο Κερατσινίου σημεία. Έτσι σήμερα στο Δήμο λειτουργούν:

- Η **κεντρική βιβλιοθήκη** στεγάζεται σε ισόγειο χώρο στην περιοχή των Ταμπουρίων.
- Το **παράρτημα της Αμφιάλης** στεγάζεται στον 2^ο όροφο του πολιτιστικού κέντρου ‘Μελίνα Μερκούρη’.
- Το **παράρτημα της Ευγένειας** στεγάζεται στον 3^ο όροφο του πολιτιστικού Κέντρου Ευγένειας.

Η συλλογή που η βιβλιοθήκη διαθέτει, αριθμεί 35.000 τόμους. Η επιλογή της θεματολογίας της είναι άμεσα συναρτημένη με τις ανάγκες των χρηστών της και διαρκώς ανανεούμενη. Με στόχο η συλλογή να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των χρηστών πριν από κάθε νέα παραγγελία ζητείται η γνώμη τους μέσα από τη διακίνηση ειδικών ερωτηματολογίων. Επιπλέον, ιδιαίτερα σημαντική είναι η άποψη της σχολικής κοινότητας αφού ένα πολύ μεγάλο ποσοστό του κοινού της βιβλιοθήκης αποτελείται από μαθητές.

Εδώ θα πρέπει να επισημάνουμε το κενό που υπάρχει στις σχολικές βιβλιοθήκες πανελλαδικώς. Οι δημοτικές βιβλιοθήκες ουσιαστικά υποκαθιστούν τις σχολικές οι οποίες τις περισσότερες φορές είναι ανύπαρκτες ή όπου υπάρχουν το επίπεδό τους είναι εξαιρετικά χαμηλό.

Η βιβλιοθήκη του Κερατσινίου ήταν από τις πρωτοπόρες βιβλιοθήκες στην Ελλάδα, που από το 1991 προχώρησε στη μηχανογράφηση όλου του υλικού της, αρχίζοντας με το ΑΒΕΚΤ 2.0, συνεχίζοντας με το ΑΒΕΚΤ 4.0, και καταλήγοντας σήμερα στο ΑΒΕΚΤ 5.5 του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης. Σ' αυτό το σημείο πρέπει να πούμε ένα μεγάλο ευχαριστώ στο ΕΚΤ, και προσωπικά στον Μιχάλη Σφακάκη και τον Γιώργο Σκρέτα, οι οποίοι βοήθησαν και εμπιστεύτηκαν τις δυνατότητες της βιβλιοθήκης του Κερατσινίου από πολύ νωρίς.

Η μηχανοργάνωση όλης της λειτουργίας της βιβλιοθήκης έχει ουσιαστικά συνεισφέρει:

- Στην αναζήτηση και ανάκτηση δεδομένων.
- Στον έλεγχο της κυκλοφορίας του υλικού, ώστε ο βιβλιοθηκονόμος να γνωρίζει κάθε στιγμή ποιος έχει τι και τι έχει ποιος.
- Στο σύστημα παρακολούθησης τευχών, περιοδικών εκδόσεων.
- Στην παρακολούθηση διαδικασιών πρόσκτησης υλικού.
- Στην ηλεκτρονική εισαγωγή και εξαγωγή δεδομένων (ανταλλαγή δεδομένων) σύμφωνα με τη διάταξη δεδομένων UNIMARC.

Το δανειστικό τμήμα της βιβλιοθήκης αριθμεί 11.000 μέλη.

Το 60% αυτών αποτελείται από μαθητές και φοιτητές, το 32% από εργαζόμενους, το 5% από ανέργους και το υπόλοιπο 3% από εκπαιδευτικούς.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το 55% του συνόλου του δανειστικού τμήματος είναι γυναίκες.

Επίσης σημαντικός είναι ο αριθμός των μεταναστών που επισκέπτονται τη βιβλιοθήκη.

Το κοινό που καθημερινά εξυπηρετεί η βιβλιοθήκη ανέρχεται σε 250 άτομα.

Οι χρήστες της βιβλιοθήκης μπορούν δωρεάν, να κάνουν αναζήτηση δεδομένων από το internet με τη βοήθεια των βιβλιοθηκονόμων. Επίσης από υλικό το οποίο δε δανείζεται, παρέχονται δωρεάν φωτοαντίγραφα για τη διευκόλυνση των μαθητών στις εργασίες τους, αλλά και των ερευνητών.

Η βιβλιοθήκη του Κερατσινίου όμως δεν εξυπηρετεί μόνο κοινό από την πόλη της. Λόγω έλλειψης επαρκών βιβλιοθηκών σε όμορους δήμους εξυπηρετεί χρήστες από τον Πειραιά (η βιβλιοθήκη του οποίου θα ανοίξει σε δύο χρόνια λόγω μετακόμισης), από το Πέραμα, ή ακόμα και από τη Σαλαμίνα.

Ανάμεσα στις δραστηριότητες της βιβλιοθήκης ξεχωριστό ρόλο παίζει η διοργάνωση εκδηλώσεων με στόχο τη διάδοση του βιβλίου αλλά και γενικότερα των πολιτιστικών αγαθών. Διοργανώνονται εκδηλώσεις με συγγραφείς και άλλους πνευματικούς ανθρώπους, εκθέσεις βιβλίων κτλ. Επιπλέον σε συνεργασία με τα σχολεία της περιοχής οργανώνονται εκπαιδευτικά προγράμματα για μικρούς μαθητές ή και παιδιά προσχολικής ηλικίας με στόχο να έρθουν κοντά στο βιβλίο από μικρή ηλικία.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ : Αυτή τη στιγμή στη βιβλιοθήκη απασχολούνται 4 μόνιμοι βιβλιοθηκονόμοι και περιστασιακά συμβασιούχοι βιβλιοθηκονόμοι.

Η βιβλιοθήκη του Κερατσινίου είχε την τύχη να υπάρχει εξ αρχής Οργανισμός, που ανέφερε ρητά, την απασχόληση αποκλειστικά πτυχιούχων βιβλιοθηκονόμων.

Η στελέχωση της βιβλιοθήκης με εξειδικευμένο προσωπικό, πιστεύουμε πως ήταν κατά ένα σημαντικό μέρος και ο λόγος της πολύ καλής πορείας που έχει διαγράψει, σε σχέση με άλλες μεγαλύτερες βιβλιοθήκες, πολυπληθέστερες σε προσωπικό αλλά παντελώς άσχετο με το αντικείμενο της βιβλιοθηκονομίας.

Το Κερατσίνι, πόλη υποβαθμισμένη για πολλούς, ειδικά τα προηγούμενα χρόνια, έχει αποδείξει ότι στον πολιτιστικό τομέα είναι σε πολύ καλύτερη θέση από άλλες ‘προνομιούχες’ πόλεις.

Όμως δεν πρέπει να επαναπαυτούμε, αντίθετα πρέπει να επιταχύνουμε τις προσπάθειες για βελτίωση των υπηρεσιών που παρέχουμε στην τοπική κοινωνία.

Πιστεύουμε πως στη δημοτική βιβλιοθήκη υπάρχει πλεόνασμα δυνατοτήτων που είμαστε υποχρεωμένοι να ‘εκμεταλλευτούμε’.

Τα μέχρι σήμερα αποτελέσματα της ενεργοποίησης προς αυτή την κατεύθυνση είναι θετικά, και πιστεύουμε πως θα υπάρξει και αντίστοιχη πορεία στο μέλλον.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ : Μ. ΑΣΙΑΣ 51 ΚΕΡΑΤΣΙΝΙ , 187 56 ☎ 0104615097, 0104636747 e-mail : keratsinilib@keratsinilib.gr

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΜΦΙΑΛΗΣ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 70 ΚΕΡΑΤΣΙΝΙ , 187 57 ☎ 0104312182

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΥΓΕΝΕΙΑΣ: ΒΥΡΩΝΟΣ 79 ΚΕΡΑΤΣΙΝΙ , 187 55 ☎ 0104002916